

www.takern.se

TÅKERNS FÄLT- STATION

Havsörnar.

Foto: Johan Träff

informerar feb-16

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna- och flora intresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt deltaga i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande:	Bengt Andersson Åkerstigen 6 599 32 ÖDESHÖG	070-49 06 09 lago.andersson@telia.com
Vice ordf:	Tommy Tyrberg Kimstadvägen 37 610 20 KIMSTAD	tel 011-532 30 tommy.tyrberg@hotmail.se
Sekreterare:	Lars Gezelius S. Krängevägen 16 585 99 LINKÖPING	070-325 12 88 lars.gezelius@lansstyrelsen.se
Kassör:	Jan Henriksson Bondegatan 15 A 595 52 MJÖLBY	0142-138 63 janne.bittan@bredband.net

Ledamöter:

Ellen Hultman Stora Broby 1 599 93 ÖDESHÖG 070-942 39 03 ellenhultman@yahoo.se	Konny Hörberg Vretgatan 11 573 61 SOMMEN 070-545 40 98 konnyh@hotmail.se	Tommy Berg Norra vägen 57 596 33 ÖDESHÖG 0702-46 83 71 b.tommy@live.se	Adam Bergner Barnhemsgatan 15 582 30 LINKÖPING 073-926 00 57 adam.bergner@gmail.com
--	--	--	---

Suppleanter:

Peter Berglin Fortunagatan 33 553 23 JÖNKÖPING 0723-50 90 90 peterberglin@comhem.se	Ruben Brage Tröskaregatan 90 583 34 LINKÖPING 070-345 21 17 mail@rubenbrage.se	Kim Arrio Navestadgatan 4U 603 67 NORRKÖPING 072-273 61 07 swespy_kim@hotmail.com	Bo Håkansson Karpstigen 2 587 91 TRANÅS 070-365 42 24 bo.thomas.hakansson@telia.com
---	--	---	---

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Renstad, Åsen 2, 590 22 VÄDERSTAD

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Medlemsavgift: Avgiften 2016 är 100 kr - inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se** Org. nr. 823000-4817

Tåkernobsar 2015

Lars Gezelius

Fältstationsåret 2015 blev relativt omfattande vad gäller fältarbete och guidningar vid Glänås. Fältarbetet har utförts av många trotjänare, några rookies och liksom tidigare med ett internationellt inslag. Det blev ingen ny art för Tåkern men sällsyntheter som amerikansk kricka, stäpphök, tereksnäppa, vitvingad tärna, berglärka och sommargylling har rapporterats.

Stationen var bemannad hela 156 dagar, med nästan daglig bemanning från maj till början av september. Långliggande personal var Karl-Martin Axelsson, Adam Bergner, Lars Gezelius och Sophia Thiele, Tyskland. Omfattande inventerings- och ringmärkningsinsatser har också gjorts av Bengt Andersson, Kim Arrio, Tommy Berg, Peter Berglin, Göran Bergengren, Benny Ekberg, Christer Elderud, Christer Eriksson, Jan Henriksson, Linnea Henriksson, Ellen Hultman, Bo Håkansson, Konny Hörberg, Johan Molin, Gunnar Myrhede, Elke Myrhede, Lars Nilsson, Jan-Erik Nordqvist, Kent Persson, Per Saarinen, Magnus Swenson och Tommy Tyrberg.

Under året ringmärktes 2332 fåglar av 63 arter och nu har drygt 116 000 fåglar märkts genom åren. Det blev två nya märkarter, låt vara inte vid Tåkern, utan i Gryts skärgård. Dessa var sillgrissla och tordmule. Det var alltså ett skralt märkår och enda årsrekord (dock bara tangerat) blev försärla med sex ex. Vassarterna märktes i beskedliga antal, t.ex. 357 rörsångare och 236 sävsångare. Många boungar märktes, bl.a. 116 skratmåsar, 50 fisktärnor, 14 göktytor och 18 skrântärnor (Gryt). Under året noterades enligt Artportalen 198 arter vid sjön och nedan följer ett axplock av dem.

Det blev en relativt mild vinter. Sjön frös till i december, men gick upp snart igen efter stormen "Svea" precis i början av januari. Den frös sedan på nytt i januari och var till och från snötäckt innan sjön gick upp permanent redan i mitten av februari.

Svanar-änder

Rördrom noterades från 25.2 till 25.10 och 54 hanar höll revir. **Ägretthägern** uppträdde talrikt med totalt minst 20 observationer 2.4 - 20.9, dock endast enstaka fåglar. Endast en obs. av **smådopping** föreligger, ett ex. vid Hovtornet 30.8. **Svarthakedopping** noterades med två ex. vid Svälninge 19.4 samt ett ex. vid Glänås 7.5. I maj summerade vi till 424 **grågåskullar** på strandängarna. En **rödhuvas dykand**, hane, höll till vid Glänås 22-29.3. 26.3 sågs en hona med hanen. Två **storlommar** sträckte söderut vid Glänås 11.10. En **amerikansk kricka** sågs på Yxstad strand 23.5. **Mindre sångsvan** sågs med två ex. vid Gottorp 3.3, sex ex. vid Svanshals 17-18.3 och 2-3 ex. vid Ramstad 23-28.10. Fem **sjöorrar** sågs från Hovtornet 21 .5 och en **svärta** noterades vid Glänås 13.5. Övriga simfåglar redovisas på sid. 6-7.

Rovfåglar

Havsörn sågs alla månader med en topp 6 januari på 57 ex. (rekord!). **Kungsörn** noterades vid hela 15 tillfällen under januari till maj + oktober. Minst sju par **fiskgjuse** häckade runt sjön. 12 fynd av **stenfalk** föreligger, varav endast ett i maj **Tornfalk** sågs vid minst 19 tillfällen under mars - oktober. **Pilgrimsfalk** observerades vid minst 32 tillfällen under året, mest i oktober-november. Tre par häckade på Omberg och fyra, tre resp. två boungar märktes. 15 observationer av **röd glada** av enstaka fåglar gjordes från 9.4 - 4.10. Årets inventering av häckande **bruna kärrhökar** slutade på 44 revir. Arten sågs från 8.3 - 11.10. En ad. hane **stäpphök** sågs vid Hov 18.4 resp. 12.9.

Sumphöns-hackspettar

26 par **tranor** bedöms ha häckat i sjön och 300 fåglar översomrade. Endast tre observationer av en till två **rapphöns** har gjorts. Däremot finns hela sju fynd av **kornknarr**. Spel av ca. fyra ex. har hörts i maj-aug vid Åsen, Herrestad och Gärdslösa. Spelande **vaktlar** har rapporterats från Renstad, Ramstad i maj-juli. Dessutom har spelande fåglar hörts vid Vallby (1), Hedakärret (2)

och Alvastra (3) lite längre från sjön. I augusti spelade 6-7 ex på södra sidan om sjön. I juni-juli fanns tre revirhävande **småfläckiga sumphöror** runt sjön, vid Hov, Svälinge och Väversunda. **Storspov** har spelat på minst fem platser runt sjön. Hela 14 fynd av **rödspov** föreligger; ett ex. Yxstad 16.5 och en till tre ex. Sjötuna udde 28.7-16.8. 15 **myrspovar** rastade vid Sjötuna 27.7. En-två **dubbelbeckasiner** spelade på Charlottenborgsmaden 11 - 18.5. **Dvärgbeckasin** noterades med ett ex. 21.3 Svanshals äng och ett ex. 19.4 vid Glänås. Under hösten ringmärktes dock ingen dvärgbeck., men två ex. rastade på Svanshals äng 10.10.

Två **mindre strandpipare** sågs vid Tovören 2.5 och 2-3 ex. rastade vid Sjötuna under sensommaren. Vårobservationer **större strandpipare** blev ett ex. vid Tovören/Källstad hopabete 2.5 resp. 23.5. Under hösten rastade som mest 20 ex. 5-8.8 vid Sjötuna. Under våren rastade som mest 50 **brushanar** vid Sjötuna 6.5 och 29 ex. vid Herrestad 10.5. På hösten blev max 75 ex. vid Sjötuna 16.8. 16.5 rastade 30 **kärrensäppor** vid Sjötuna. Under hösten rastade de frekvent vid Sjötuna, men även vid Glänås. Som mest 40 ex. Glänås 27.7. och 100 ex. Sjötuna 30.7. Sex fåglar ringmärktes vid Sjötuna. Tio fynd av **spovsnäppa** gjordes juli-sept, samtliga vid Sjötuna, som mest fyra ex. 27.8. **Kustsnäppor** rastade med som mest nio ex. vid Sjötuna 30-31.7. **Småsnäppa** noterades under juli-sept., som mest tre ex. Sjötuna 16.9. Fyra **mosnäppor** rastade på Yxstad strand 23.5 och ett ex. rastade på Sjötuna 4-8.8. En **sandlöpare** rastade vid Sjötuna 23-30.8. En **tereksnäppa** rastade kort vid Åsby 16.5.

30.5. sågs två adulta **dvärgmåsar** i sjön, 18.7 sågs en 2K fågel och 22.9 sågs åtta ex. ute över sjön. Ca 2700 par **skratmåsar** gick till häckning i sjön (flest vid Glänås. ca. 2100 par) och omkring 2000 ungar kom på vingarna. Under juni noterades 5-6 varnande **gråtrutar** ute vid måskolonierna, utan att någon säker häckning kunde fastställas. Enstaka **skrântärnor** sågs i maj-juni. Toppnoteringar var 25-30 ex. vid Svälinge sista veckan i juli. 160 par **fisktärnor** häckade i år och drygt 100 ungar kom på vingarna. **Svarttärnorna** hade ett besvärligt år vid sjön - 14 par häckade vid Tovören. Minst fem ungar kläcktes, men ingen blev flygg. En **vitvingad tärna** flög förbi Naturum 10.6. En **jorduggla** höll till vid Holmen 14.2 och vid Lövängsborg 27.9. **Mindre hackspett** observerades vid Holmen, Kvarnstugan, Svanshals udde, Glänås, Sjötuna, Svälinge under häckningstid. Revirhävande **göktyta** noterades vid Glänås och vid Svanshals äng i maj. Sex fynd av enstaka **kungsfiskare** finns 3.5-5.10, vilket är mer än normalt.

Tättingar

En **rödstrupig piplärka** noterades vid Ramstadbron 10.9. **Forsärlla** noterades vid sju tillfällen april-oktober. En **berglärfka** sågs vid Ramstadbron 6-8.1. Två fynd av **blåhake** gjordes 10.9 - en vid Lövängsborg och en vid Svanshals äng. Revirhävande **vassångare** konstaterades på minst 14 platser ute i vassarna, vilket är en hög siffra. De flesta reviren låg relativt tätt i Renstad yttre. Två årsungar märktes under sensommaren. **Gräshoppångare** sjöng bara på två platser i maj; Ramstadbron och Lövängsborg. I juni fanns flera sjungande **kärrsångare** vid sjön, Kolsbro två hanar och enstaka hanar vid Svälinge, Källstadviken, Lövängsborg, Renstad och Gärdslösa. Nio ex. ringmärktes vid Renstad kanal. Årets inventering av **trastsångare** slutade på 210 sjungande hanar i maj-juni. Arten noterades från 2.5 -22.8. Under häckningstid fanns minst tre revirhållande **törnskator**; vid Svälinge, Svanshals äng och Holmen. En **mindre flugsnappare** noterades vid sjön 16.5 och en vid Svälinge på nationaldagen. **Pungmes** noterades vid Glänås med ett ex. 1.5 och tre ex. 4.7. **Skäggesen** fortsätter sin ökande trend efter bottenåret 2011. 189 observationer finns på Artportalen. Under vintern noterades 10-20 ex. vid Svälinge, Renstad, Glänås och Hov. Under högflyktsperioden i oktober noterades som mest 200 ex. vid Renstad kanal, 90 vid Glänås och 100 vid Hov. 203 fåglar ringmärktes under året. En **sommargylling** flöjtade vackert på Lindön 9.6. 13 fynd av **vinterhämpling** föreligger alla månader utom maj-augusti. 20 ex. sågs 31.1 resp 4.2, 100 ex. Åsby 12.9 och 25 ex. vid Ramstad 26.12. Sjungande **rosenfinkar** avnjöts i 26.5 vid Glänås, 7.6-13.6 vid Lövängsborg och 21.7 vid Renstad kanal. **Snösparv** sågs med tre ex. vid Renstad 9.3 och 40 ex. vid Holmen 12.12.

Gås- och tranräkningar 2015

Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under våren genomfördes två räkningar och under hösten sju (räkningen 17 okt misslyckades p.g.a. dimma, vilket faktiskt är första gången på många år som räkningen hindrades p.g.a. dimma, så vi har haft tur generellt). Mittmåndsräkningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningemetodiken var densamma som tidigare år, d.v.s. gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Räkningarna kompletterades med artbestämning av ovanligare arter på fälten senare samma dag eller dagen efter.

Hösten bjöd på ett relativt höga antal sädgäss och både säd- och grågäss stannade kvar ovanligt sent. **Sädgåsens** max på 13600 är det högsta höstrastande antalet vid Tåkern sedan 2002. Sista observationen gjordes 26 december av hela 1350 ex. 144 ex bestämdes till rasen **tundrasädgås**, vid Ramstad 3.11. **Grågässen** toppade i slutet av augusti. **Vitkindade gäss** toppade med 300 ex. 7-8.11. En **snögås** höll till i området 11.7 - 29.8. **Bläs-** och **spetsbergsgäss** rastade i relativt beskedliga antal. Maxantal för den sistnämnda blev sex ex. 28.11. En **fjällgås** sågs vid Säby 26.10. Hela 35 **prutgäss** rastade vid Hov 24.10, det torde vara rekord för Tåkern! **Tranorna** rastade i något lägre antal jämfört med föregående höstar vid Tåkern. Toppen blev 5200 ex i mitten av september. De sista exemplaren sågs 14.11.

Under vårsäsongen sågs de första gässen redan tidigt i januari. **Sädgässen** toppade sedan med 1730 ex. 28.3 och **grågås** med 700 ex. 7.3. Hela 900-1200 ex. av **tundrasädgås** rastade 4-19.4. **Bläsgås** rastade med som mest hela 410 ex. vid Åsby 30.3 medan **spetsbergsgås** toppade med endast sju ex. 7.3. Vid Glänås noterades 340 sträckande **vitkindade gäss** 11.5. 2100 **tranor** räknades 5.4, vilket är tredje högsta vårsiffran.

Tabell. Antalet individer av olika gåsararter samt trana vid höstens räkningar.

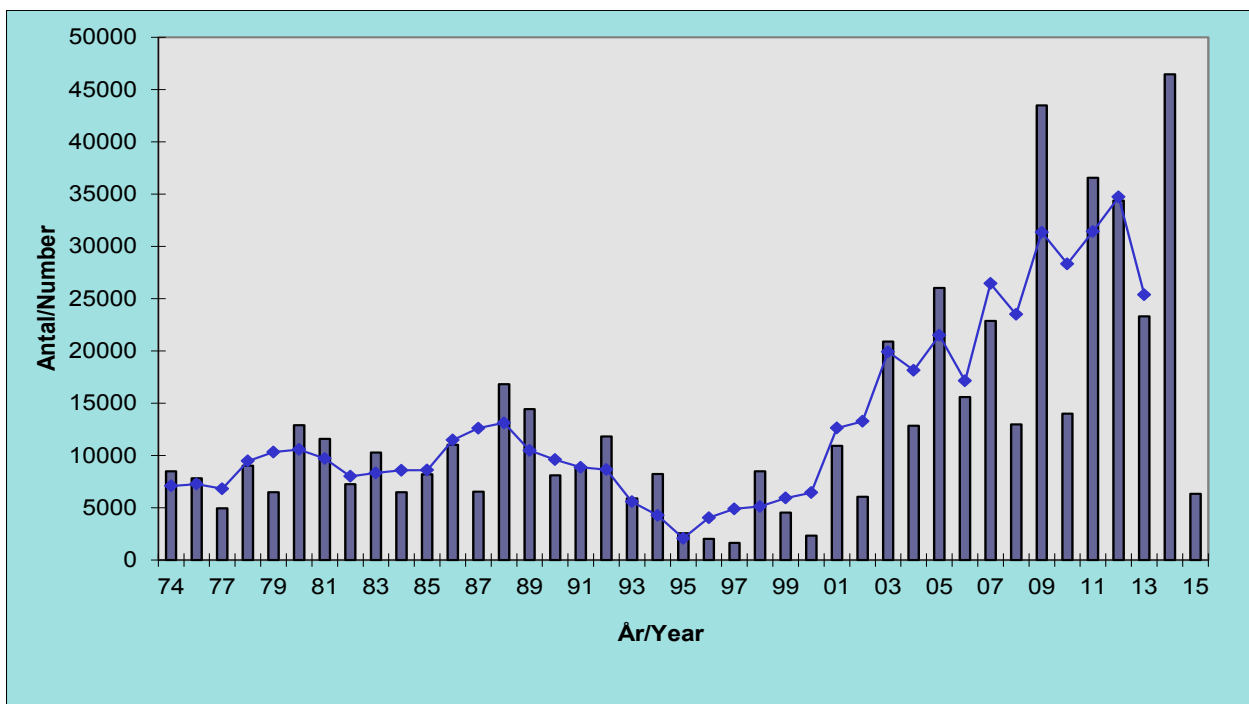
	15/8	29/8	12/9	3/10	17/10	24/10	31/10	14/11
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	16	34	180	3920	-	13600	7650	7500
Grågås <i>Anser anser</i>	10360	13420	9400	10600	-	4200	5910	2520
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	-	-	28	6	-
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	-	-	1	-	1
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	81	205	-	610	-	520	390	75
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	88	-	100	180	50
Prutgås <i>Branta bernicla</i>	-	-	-	-	-	35	-	-
Trana <i>Grus grus</i>	2500	4200	5200	3000	-	241	2	-

Simfågelräkningar

Lars Gezelius

Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar. Räkningen i september ingår i de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som är en del av Wetlands International program. Väderbetingelserna var relativt bra vid alla räkningstillfällena med god sikt och svaga till måttliga vindar. Vid räkningen i augusti var det dock lite regnskurar. Räkningssplatserna var i stort sett bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glånås, Sjötona, Hov, Säbyviken, Svålinge och Åsby.

Antalet rastande simfåglar var...ja, var var de? Antalen störtade verkligen efter de senaste höstarnas rekordsiffror. 2014 och 2015 bjöd verkligen på två extremer åt var sitt håll. De låga antalen 2015 förklaras bl.a. av att en stor del av sjöns bottenyta saknade undervattensvegetation. Axslinga *Myriophyllum spicatum* och kransalgen rödsträfsa *Chara tomentosa* som de närmast föregående år totalt dominerat bottenarna kom aldrig igång i år. Förklaringen till det är troligen den korta isläggningen under vintern, den mycket kalla och relativt blåsiga våren och den regniga sommaren med relativt högt vattenstånd. Typisk är då kanske att de två rekordsiffrorna står att finna hos två fiskätande arter; storskarv och skäggdopping. Antalen var någorlunda normala i augusti, men sedan sjönk antalen drastiskt. Troligen anlände många fåglar till Tåkern på vanligt manér, med de lämnade snart när födounderlaget inte var tillfyllest. Detta mönster är särskilt tydligt för brunand och snatterand. Utanför räkningarna noterades bl.a. 178 salskrakar vid Hov 13 .12. Under sommaren räknades 1300 knölsvanar, men det sågs bara någon enstaka ungvull!

Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2015. Linjen anger rullande treårsmedelvärde.

Våren och sommaren

Ingen regelrätt räkning genomfördes. Under våren sågs som mest endast ett 50-tal **sångsvanar**. 3.1 räknades 1500 **knölsvanar**. 600 **sothöns** rastade vid Hov 4.4, 1000 **knipor** 7.3 vid Glänås, 2500 **vigg** utanför Glänås 28.2 och 600 **brunänder** 6.3. En till tre **bergänder** rastade vid Glänås 18.3 - 25.4. 46 **salskrakar** rastade vid vid Hov 28.2.

Under juni sågs 300-400 **brunandsdrakar** ute i vassarna. Under sommaren sågs en **salskrakehona** vid Svanshals udde 24.7 och en hona av **bergand** 12.6 vid Glänås.

Tabell. Antal simfåglar vid höstens simfågelräkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. Rekordantal markerad med stjärna.

	15/8 (05-14)	12/9 (05-14)	24/10 (05-14)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	140 (205)	100 (304)	880* (441)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0 (1)	0 (0)	0 (1)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0 (1)	0 (1)	0 (1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	760 (117)	1520* (262)	90 (214)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	6 (22)	12 (16)	2 (17)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	1800 (2644)	2600 (2556)	1100 (2589)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	0 (3)	0 (2)	15 (12)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	2 (2)	0 (1)	0 (1)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	570 (2800)	80 (4322)	440 (5462)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	600 (842)	180 (1240)	40 (498)
Kricka <i>Anas crecca</i>	660 (811)	90 (1037)	220 (339)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	340 (1507)	680 (1120)	230 (1485)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	2 (16)	3 (151)	25 (76)
Årta <i>Anas querquedula</i>	0 (1)	0 (0)	0 (0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	35 (51)	7 (27)	0 (17)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	10000 (12250)	660 (13352)	520 (5004)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	1100 (1741)	310 (1433)	390 (2450)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	370 (278)	80 (199)	1160 (1987)
Bergand <i>Aythya marila</i>	0 (1)	0 (0)	0 (0)
Obest. änder <i>Aninae sp.</i>	0 (1572)	0 (1217)	0 (2278)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	1 (2)	0 (2)	32 (43)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0 (0)	0 (1)	0 (2)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	4 (2)	3 (49)	110 (203)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	2800 (11325)	6130 (13469)	330 (3162)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Summa:	19190 (36655)	12455 (41038)	5584 (26281)
% av medelvärdet	52 %	30 %	21 %

Stöd Engure fågelstation i Lettland

Enguresjön ligger nära kusten vid Rigabukten och är Tåkerns ”vänsjö”. Den liknar Tåkern med stora vassområden och kransalger bland undervattensväxterna. Verksamheten vid Engure drivs av Biologiska institutet i Riga och är inriktad på populationsekologi hos framförallt änder och skrattmåsar. Engurestationen lever på knappa resurser och framtiden är oviss.

Bidraget går och kommer att gå till den löpande verksamheten samt till utrustning som kan behövas vid Engure. Valfritt belopp kan betalas in på föreningens ordinarie postgirokonto. Märk talongen Engure.

Kallelse till årsmöte

Tåkerns Fältstation håller årsmöte onsdagen den **16 mars 2016 kl. 18.30**. Platsen är naturum Tåkern, B-huset, vid Glänås. Efter årsmötesförhandlingarna blir det ett föredrag om natur och fåglar i Sydafrika av Konny Hörberg. Fika med smörgåstårta utlovas.

Välkommen !

Vårens gås- och tranräkningar

Vi drar igång räknandet av rastande gäss och tranor i mars igen. Räkningsdagarna är preliminärt 12, 19, 26 mars samt 2 april i gryningen.

Anmälan till Bengt Andersson, 0705-49 06 09
eller Lars Gezelius 070-325 12 88

Efter räkningarna samlas vi i Åsenstugan, fikar och summerar.

Vasst föredrag

Länsstyrelsen och Naturum Tåkern inbjuder till öppen föreläsning. 6 april kl. 18.00 håller vassforskaren Börje Ekstam ett föredrag i just ämnet vass. Platsen är Naturum Tåkern vid Glänås.